

Małgorzata Świąćicka
Pieniądz we współczesnej polszczyźnie.
Studium leksykalno-semantyczne
Bydgoszcz 2012, ss. 423

Pod koniec ubiegłego roku ukazała się książka zasługująca na najwyższą uwagę całego środowiska językoznawczego – monografia Małgorzaty Świąćickiej *Pieniądz we współczesnej polszczyźnie. Studium leksykalno-semantyczne*. Jak zasadnie stwierdził w recenzji wydawniczej (jej fragment widnieje z tyłu na okładce) prof. Tadeusz Zgółka, rozprawa Małgorzaty Świąćickiej to dzieło pionierskie, „[...] niewątpliwe novum w kategoryzowaniu językowego obrazu świata i pól tematycznych w nim postrzeganych. [...]. Jestem przekonany, że edycja ta stanie się wydarzeniem nie tylko w świecie naukowym, ale także w szerokich środowiskach czytelniczych, hobbystycznych, nauczycielskich i innych. Książka ma bardzo wysokie walory poznawcze, a także może być przydatna w praktyce leksykograficznej i glottodydaktycznej.”

Moim zdaniem o wartości monografii Małgorzaty Świąćickiej stanowią przede wszystkim następujące jej aspekty i elementy:

1) Wybór tematu. Cała sfera nazw pieniądza, obrotu pieniężnego, statusu finansowego społeczeństwa itd., bardzo ważna ze względów cywilizacyjno-kulturowych, pozostawała dotychczas poza zakresem zainteresowania językoznawców zajmujących się leksyką współczesnej polszczyzny uporządkowaną według pól tematycznych.

2) Solidne podstawy źródłowo-materiałowe rozprawy (autorka gruntownie wyzyskała słowniki ogólne języka polskiego (od *Słownika języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego po *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* pod red. Haliny Zgółkowej), wyrazów obcych (od słownika pod red. Zygmunta Rysiewicza po *Wielki słownik wyrazów*

obcych PWN pod red. Mirosława Bańki), frazeologiczne (autorstwa Stanisława Skorupki oraz Stanisława Bąby i Jarosława Liberka), zbiory nowego słownictwa polskiego (pod red. Teresy Smółkowej i Doroty Tekiel), leksykony odmiany potocznej (autorstwa Janusza Anusiewicza i Jacka Skawińskiego oraz pod red. Władysława Lubasia), zbiory paremiograficzne, słowniki etymologiczne, różnego rodzaju encyklopedie, leksykony i prace specjalistyczne z zakresu ekonomii, historii czy numizmatyki).

3) Adekwatna do zgromadzonego materiału metodologia, stanowiąca organiczne połączenie podejścia strukturalistycznego (semantyki strukturalnej, w której obrębie sytuuje się teoria pól tematycznych czy leksykalno-semantycznych) oraz paradygmatu kognitywistycznego i kulturowego, akcentującego relację język – poznanie – kultura – rzeczywistość.

4) Szerokie tło kulturowe opisów, analiz i interpretacji lingwistycznych. Składają się na to tło dane z zakresu historii, ekonomii, socjologii, psychologii, filozofii, kulturoznawstwa, literaturoznawstwa itd.

5) Budzące uznanie zaplecze erudycyjne, którego wyrazem jest choćby imponujący wykaz multidyscyplinarnej literatury przedmiotu, obejmujący łącznie bez mała trzysta (dokładnie 298) pozycji, z czego więcej niż połowę, gdyż 160 pozycji, stanowią książki, nierzadko wielotomowe. Tak rozległy zestaw bibliograficzny gwarantuje solidne osadzenie monografii w interdyscyplinarnej problematyce cywilizacyjno-kulturowej.

6) Gruntowność, wielostronność i precyzja opisu, analizy i interpretacji (autorka szczegółowo przedstawiła strukturę semantyczną pola tematycznego PIENIĄDZ, usytuowała słownictwo tego pola w różnych warstwach leksykalnych polszczyzny (wyróżniając w tym względzie formacje słowotwórcze, zapożyczenia i neosemantyzmy), wyczerpującemu opisowi, analizie i interpretacji poddała semantykę związków frazeologicznych, przysłów oraz łączliwych i luźnych kolokacji; dodatkowo wartość materiałową i opisowo-interpretacyjną monografii podnosi słownik pola tematycznego PIENIĄDZ (s. 247–332), który może być przydatny w przyszłych pracach leksykograficznych, a wygodę czytelnika książki – indeks uwzględnionych w pracy jednostek językowych (s. 347–419).

7) Wreszcie, jako skutek wyżej wyliczonych walorów, ważne i interesujące wyniki naukowe. Jest ich wiele i każdy znajdzie wśród nich takie, które go zainteresują w sposób szczególny. Dla historyka języka bardzo ważne jest ustalenie autorki, że słownictwo pola tematycznego PIENIĄDZ dokumentuje „[...] kształtowanie się polskiego systemu monetarnego pod

wpływem wzorców starożytnego Rzymu i Bizancjum oraz rolę w tym zakresie wzorców niemieckich i czeskich” (s. 236). I drugi bardzo ważny wniosek: „W analizowanym materiale formacje słowotwórcze, z typową techniką afiksálną, dominują nad zapożyczeniami i neosemantyzmami” (tamże). Natomiast dla odbiorcy-niespecjalisty interesujące może być na przykład odbicie współczesnych realiów w takich nazwach jak *eurowaluta*, *petrodolary*, *seksdolary* itd. czy długa lista potocznych ekspresywnych określeń pieniędzy typu *forsa*, *kasa*, *szmal*, *mamona*, *sałata*, *siano*, *kapucha* itd.

W moim przekonaniu monografia Małgorzaty Święcickiej wejdzie do trwałego dorobku językoznawstwa polskiego.

Bogdan Walczak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim